

Bozkırın Yitik Çocukları Juan-juan'lar

Kürşat Yıldırım

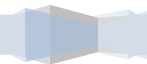
Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2015, 124 sayfa, ISBN: 978-605-5200-80-0

Fatih ORTA*

Tarih ilmi bazen çözülemeyen sorularla karşı karşıyadır. Türk tarihinde de bu çözülemeyen sorular pek çoktur. Türk tarihinin/tarihçilerinin çözülemeyen problemlerinden bir tanesi de Juan-juanların kökeni meselesidir. Gök Türklerden evvel Türkistan'daki mühim bir siyasi teşekkül olan ve daha sonra yerini Gök Türklere bırakan Juan-juanların kim olduğu sorusuna pek çok cevap verilmesine rağmen herkesin kabul edebileceği bir sonuca varılamamıştır. Bununla beraber Juan-juanlara dair yapılan çalışmalarda Türk ilim adamlarının imzası neredeyse hiç yoktur. Elimizdeki kitabın yazarı Kürşat Yıldırım'da bu duruma işaret ederek şu sözleri sarf etmiştir:

“Juan-juan'lar üzerine bir kitap yazmak Türkiye'deki tarih araştırma geleneği için lüzumsuz gibi görünebilir. Peki bu konu Japonlar, Almanlar, Çinliler, İngilizler veya diğerleri için neden önemlidir acaba? Bu sahada araştırma yapmak onlara ne gibi bir fayda sağlamaktadır? Bunun cevabı galiba, tarihte kilit roller oynayıp belli bir dönemde silinip giden halkların etnik ve siyasi safhalarda oynadıkları rolleri tespitle izah edilebilir. Milletlerin türlü safhalarda oynadıkları rolleri idrak edilmedikçe siyasi ve etnik meselelerin halli güçleşmektedir.” (s.7-8)

* Balıkesir Üniversitesi Tarih Bölümü

Juan-juan'lar kitabı toplamda 6 bölümden müteşekkildir. Bu bölümlerde Juan-juanlar'ın siyasi tarihleri, menşeleri ve hayat tarzları, isimlerinin manası, konuştukları dil, kullandıkları unvanlar ile Tatarlar ile olan etnik münasebetleri hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Birinci bölüm Juan-juan'ların siyasi faaliyetlerine tahsis edilmiştir. Burada Juan-juan'ların ortaya çıkışları, siyasi bir teşekkül olarak sivrilmeleri, devlet olmaları ve buna bağlı olarak devlet kurumlarının tesisinin yanı sıra Tabgaç, Çin ve Tölesler ile olan ilişkileri ile Gök Türkler tarafından yıkılmalarına temas edilmiştir.

İkinci bölüm, Juan-juan'ların kökeni ve hayat tarzlarının nasıl olduğunu ihtiva etmektedir. Yıldırım, Juan-juan'ların menşei ile alakalı olarak şunları söylemektedir:

“Juan-juanların menşei meselesi hal edilememiştir. Tartışmalı olan bu konuda çeşitli araştırmacılarçeşitli görüşler öne sürmüşler ve Juan-juanların Moğol menşeli olabileceği tezi geniş bir kesim tarafından kabul edilmiştir. Juan-juanların sonraları Avrupa sahasında ortaya çıkan Avarların selefi olabileceğini öne süren görüşler dillendirilse de bu eşleştirmenin en zayıf tarafı umumiyetle Avarların Türk ve Juan-juanların Moğol menşeli olarak kabul edilmesi ve etnik menşelerinin belirsiz olduğu fikrinin mevcudiyetidir.” (s.54)

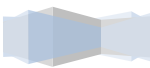
Bunun yanı sıra Çin kaynaklarına da danışan yazar, kaynaklarda verilen muhtelif bilgilerden sonra, bu kaynakların Juan-juan'ların kökeni konusunda yetersiz kaldığı kanaatini de ifade etmektedir (s.55).

Menşe problemine verilen cevabın akabinde Juan-juanların yaşam tarzları ele alınmıştır. Buradan Juan-juanların hayvancılıkla meşgul olduklarını, keçeden yapma çadırlarda yaşadıklarını, sursuz şehirlerde yaşadıklarını vs. öğreniyoruz. Bunlar da göstermektedir ki, Juan-juanların Türk olması kuvvetle muhtemeldir.

Üçüncü bölümün muhtevası Juan-juan adı üzerinedir. Çin kaynaklarında Juan-juan olarak kayıtlı olan halkın adının Türkçe olarak bir açıklamasının yapılabileceği düşüncesinde olan Yıldırım, özellikle Çin kaynaklarından yardım alarak Juan-juan adını açıklamaya çalışmış ve akabinde Juan-juan adı ile ilgili olarak şu yorum ve öneride bulunmuştur:

“Henüz fikir birliğine varılmamış meselelerden biri olan Juan-Juan adının manasını ele alarak bu adın Türkçe olabileceğini ve ‘cüce’ manasına gelebileceğini ve Türk kaynaklarında geçen çürçet adının bu addan neşet etmiş olabileceğini ortaya koymaya çalıştık. Cüce adının ve Çürce adının hem ses hem de mana bakımından uyumlaştığı görülmektedir. O halde Juan-juan=Jui-jui=Ju-ju=çürce(t)=cuce(n)=cüce(ler) eşleştirmeleri makul gibidir.” (s.67).

Dördüncü bölümde Juan-juanların dili üzerinde durulmuştur. Bize Juan-juanlardan kalma bir vesika olmadığından dolayı bu konudaki yegâne başvuru kaynağımız Çin kaynaklarıdır. Yazarın belirttiğine göre, Çin kaynaklarında Juan-juanlara ait kelimeleri bulmak mümkündür, fakat bunlar Çince çevri-yazıma tabi tutulmuştur. Buradan yola çıkarak Juan-juanların konuşma dilindeki bazı kelimelerin çetelesini çıkarmak mümkündür (s.69). Juan-juanların dili hakkında yazar şöyle bir

yorumda bulunmuştur: “*Tabgaç toplumu içinde yeşeren Juan-juanların ilk atalarının Tabgaçlardan kaçtıktan sonra da bir Töles boyu altında diğer insanları birleştirmeleri kendilerinin Türkçe konuştuklarına çok büyük bir delil teşkil etmektedir.*” (s.74-75).

Beşinci bölümün konusu Juan-juanların kullandıkları unvanlardır. Bununla birlikte Juan-juanların kullandıkları unvanların Gök Türkler zamanında da kullanılmış olması önemlidir. Bizce bu unvanlar Juan-juanlardan önce de kullanılmıştır. Bunu kitabın yazarı Yıldırım’da ifade etmektedir (s.77). Juan-juanların kagan, han, hatun, erkin, İlteber, tarhan, şaman, bagatur, ilig gibi unvanları kullanmışlardır. Bu da göstermektedir ki, Juan-juanların Türkçe unvanları kullanmaları onların Türk olmaları, Türk dilli olmaları ya da en azından Türk kültür dairesine mensup olmaları ile açıklanabilir.

Altıncı ve son bölümde Juan-juan’lar ile Tatar etnik teşekkülünün münasebetleri üzerinde durulmuştur. Bilindiği üzere Karadeniz’in kuzeyinde yaşayan Türklere umumiyetle “*Tatar*” denilmiştir. Esasen bu Tatar zümresi nüfusu az bir boy olmasına rağmen zamanla ismi diğer boyları da kapsayacak duruma gelmiştir. İşte burada Tatar etnik teşekkülünde Juan-juanların ne kadar etkisi ve ehemmiyeti vardır sorusuna cevap alınmaya çalışılmıştır.

Kitabın yazarı Kürşat Yıldırım, önsözde kitabı kaleme alma amacı olarak Juan-juanların Türk olduklarını ispat etmeye çalıştıklarını ifade etmiştir. Gerçekten de kitabın içersinde sunulan bilgiler, deliller ve kaynaklar bu düşüncüyü haklı çıkarttığı gibi küçük hacmine kıyasla bilgi bakımından zengindir.

Juan-juanlar Türk tarihinin mühim bir parçası olsa da onlara dair ilgimiz ve bilgimiz en alt seviyededir. Elimizdeki kitap bu noktada, literatürdeki boşluğu bir nebze de olsa doldurabilecek ve yeni yayınları teşvik edebilecek yapıdadır.

